

Fager och framgångsrik

Av Niclas Berggren och Henrik Jordahl

Att skönhets fascinerar och berör är ett obestridligt faktum på många områden. Studier visar t ex att vackra människor på grund av sitt utseende behandlas bättre i skolan och får högre lön. Nationalekonomerna Niclas Berggren vid Ratio och Henrik Jordahl vid Institutet för Näringslivsforskning har studerat skönhets betydelse i politiken. Deras resultat visar att vackra politiker får fler röster.

Det har sagts att politiken är alltför personfixerad. Att sakfrågor och ideologi har hamnat i bakgrunden. Att väljarna är dåligt informerade och sällar bland partier och kandidater på ganska lösa grunder. Det är svårt att säga i vilken utsträckning detta stämmer. En sak står dock klar: vackra politiker får fler röster.

För att studera skönhets roll i politiken har vi tillsammans med Panu Poutvaara, en professor vid Helsingfors universitet, samlat in foton på 1 900 finska politiska kandidater. Dessa foton har sedan bedömts av 3 700 personer från Finland och av 6 300 personer från andra länder.

Ibland får man höra att jämförelser av skönhets är meningslösa, eftersom skönhets sitter i betraktarens ögon. Och visst är skönhets en subjektiv upplevelse. Men det är en upplevelse som människor är förvånansvärt överens om. De svar vi har fått in visar att personer från olika länder i västvärlden är väldigt överens om vilka foton som visar vackra personer.

Skönhets i mäns och kvinnors ögon

Vi bad också deltagarna i studien att bedöma andra egenskaper än skönhets:

kompetens, pålitlighet, trevlighet och intelligens. Mellan männens och kvinnornas bedömningar framträder en del notabla skillnader. Foton av kvinnliga kandidater får genomgående mer negativa omdömen av män än av kvinnor. För foton av manliga kandidater är skillnaderna mindre; det som sticker ut är att män finner manliga kandidater vackrare än vad kvinnor gör. En kvinnlig journalist på Göteborgs-Posten såg detta som talande för mäns självuppfattning.

Vad gäller övriga egenskaper visar det sig att män ser de manliga kandidaterna som mer kompetenta och intelligenta och de kvinnliga kandidaterna som vackrare, trevligare och pålitligare. Kvinnorna i studien ger istället mer positiva omdömen till de kvinnliga kandidaterna över hela linjen, med undantag för intelligens, där ingen könsskillnad framträdde.

Jämförelserna visar också att alla de fem egenskaper vi ställde frågor om är positivt korrelerade med varandra. Vi hittar med andra ord inget stöd för det så kallade "dum blondin"-syndromet, enligt vilket vackra människor ser mindre intelligenta och kompetenta ut. Tvärtom ser alltså vackra människor smarta ut och detta gäller oavsett kön och ålder.

Finland som studieobjekt

Finland har ett proportionellt valsysteem med val till en enkammarriksdag vart fjärde år. Av de 200 riksdagsledamöterna väljs 199 från fastlandet och en från Åland. Finska val är lämpliga att studera av flera olika skäl.

För det första eftersom personvalet är obligatoriskt och helt avgörande för vilka kandidater som väljs. Några konkurrens-

Vi hittar med andra ord inget stöd för det så kallade "dum blondin"-syndromet

Vissa tecken tyder på att skönhet är viktigare för de kvinnliga än för de manliga politiska kandidaterna.

begränsande spärrar likt de vi har i Sverige finns inte. För det andra eftersom det proportionella valsystemet gör det möjligt att studera konkurrens inom partierna mellan tidigare icke valda kandidater. Som bekant sker konkurrensen i exempelvis USA som regel mellan en sittande politiker från ett parti och en utmanare från ett annat. Jämfört med en sådan situation är det enklare att isolera skönhetseffekten i finska val.

Både ideologiska skillnader mellan partierna och skillnader mellan välkända och relativt okända kandidater kan ganska problemfritt rensas ut i den empiriska analysen. För det tredje är fördelningen av män och kvinnor ganska jämn i finsk politik. På partilistorna finns det gott om kandidater av vardera kön, och 75 av de 200 riksdagsledamöterna är kvinnor. Ytterligare ett skäl att studera Finland är att många länders valsystem är proportionella och att vissa preliminära slutsatser om dessa system förhoppningsvis kan dras genom att studera ett sådant land.

Forskningsresultaten

Det samband som tydligt framträder i det finska riksdagsvalet 2003 och likaså i kommunalvalen 2004 är att vackra kandidater får fler röster än de konkurrenter på samma partilista som har ett

mer vardagligt utseende. Skillnaden är inte dramatisk men kan mycket väl vara avgörande i kampen mellan kandidater som inte har valts in sedan tidigare.

Resultatet står sig även när vi tar hänsyn till kandidaternas yrke och utbildning, i de fall sådan information står med på partilistan. De yrkeskategorier som det gick bäst för i riksdagsvalet var forskare och chefer. I kommunvalen var istället läkarna mest framgångsrika, följda av forskarna.

Vissa tecken tyder på att skönhet är viktigare för de kvinnliga än för de manliga politiska kandidaterna. Det finns enstaka fall där sambandet mellan skönhet och valframgång inte är statistiskt signifikant för manliga kandidater. Dessutom är det fler kvinnor än män som rankas som riktigt vackra och deras utseende får därför ett större genomslag på valresultatet. Intressant nog visar tidigare studier av arbetsmarknaden att det där förhåller sig precis tvärtom: vackra män får högre lön än vackra kvinnor.

Och sedan?

Utseendets betydelse i politiken är ett nytt forskningsfält. I ett sådant läge är det mer angeläget att göra nya studier än att ta ut kompassriktningen för politiska reformer. Vårt nästa steg i forskningsprojektet blir att sätta svenska politiker under luppen. Frågan är om resultaten blir de samma trots att valsystemen skiljer sig åt.

Inte desto mindre är forskningsfältet politiskt relevant för diskussionen om att förändra det svenska personvals-systemet. Frågan är om ett närmande mot det finska systemet – som vissa tycks vilja se – skulle öka fokuseringen på politiker som personer, inklusive deras utseende, på bekostnad av deras politiska program och idéer. Själva väljer vi att inte sätta ner någon fot i den debatten. Dels, som sagt, därför att det behövs mer forskning. Men också därför att personvalets för- och nackdelar är så många fler än vad vår forskning förmår spegla.

Delta i den nya undersökningen:

<http://www.beautyinpolitics.se>

Läs studien:

<http://ftp.iza.org/dp2311.pdf>